

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישישכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת בא תשפ"ב | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

איך מתנתקים?

אחרי שנים רבות שההורים אינם יכולים ללמד את ילדיהם וגם בית ספר אינו עושה זאת, (לא בגלל קורונה... אלא בגלל העבודות), מאות שנים של 'קוצר רוח ועבודה קשה' לצד שלטון מוחלט של המצרים עובדי האלילים, חדרה התרבות הזו גם אל העם העברי הנמק תחת אדוניה המצרים. אט אט הם שקעו בעבודה זרה ושכחו את המסורת של בית אברהם יצחק ויעקב...

כאמור בפרשתנו, לקראת פסח, משה אומר להם 'משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם', וכפי שדרשו חכמינו כלולה כאן הקריאה '**משכו ידיכם מעבודה זרה**'. (חז"ל גילו שהיום הזה היה שבת ולזכר כך יש לנו את 'שבת הגדול'). **האם זה ניתן להעשות ברגע אחד? האם הניתוק הזה אפשרי?**

אולי בעקבות המכות זה אכן רק שלב של ביצוע, ועדיין... הרי באמת רק בים סוף נאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', וההסבר לחוסר האמונה (המושלמת) הוא כנראה אותו הסבר כמו העובדה שפרעה לא קיבל את המסר - גם במכות הראשונות בהן לא נאמר שה' הקשה את ליבו. ומן הראוי באמת להקדיש כמה שורות גם לכך.

צריך להבין ששינוי הטבע על ידי כשפים מושרש בטבע הבריאה בתוך מערכת האיזון בין הטוב והרע עד כדי שהם נקראים 'מכחישים פמליה של מעלה' (חולין ז' ע"ב וראה נפש החיים ש"ג פרק י"ב) ומצרים היתה מעצמת הכשפים העולמית. הניואנסים הדקים בין המכות לבין כשפים, אלו שהביאו את החרטומים לומר בחלקן 'אצבע אלקים היא' - לא בהכרח היו גלויים להמון העם, ולכן הם לא יצאו למרד נגד פרעה על אף הסבל הרב שהמצב הנחיל להם, וגם פרעה יכול היה להיתלות במחשבה שמקסימום משה בעל יכולת כישוף מתקדמת יותר. כפי הנראה זו גם הסיבה שחלק מהעם נשאר בכפירתו והם אלו שמתו בימי החושך כפי שמובא ברש"י בשם חז"ל, וגם אלו שהלכו אחרי משה - היו חצויים באמונתם עד שהיו צריכים 'למשוך אותם' מהעבודה זרה. (ע"פ העמק דבר מהנצי"ב פרשת בשלח).

אם כן כיצד הצליח משה ברגע זה של 'משכו וקחו לכם' - שהיה כרוך גם בסיכון של עימות מול המצרים - להטות את ליבם בצורה מוחלטת?

מכפיל כח

אחד מגדולי הפוסקים ופרשני השולחן ערוך הלא הוא הסמ"ע שחיבר גם את ה'דרישה ופרישה' (בסביבות שנת תר"ס) מגלה פירושו על הטור הלכות פסח כי **את המשיכה הזו מעומק הטומאה של העבודה זרה הצליח משה לחולל וליצור בכח לימוד התורה של שבת!**

הצירוף של קדושת השבת לקדושת התורה, במיוחד כשדברי התורה נאמרים מפיו של אדם גדול - מהוה 'מכפיל כח' עצום, עד כדי כך שגם הטומאה החזקה נטהרת, גם לב קשוח מתמוסס והנה הוא מצליח לחולל מהפך בלב...

ואולי זכר לזה - ב'שבת הגדולה' שהיא לזכר אותה שבת - 'הגדולה' שבציבור דורש בדברי תורה ומעורר לנו שוב את העוצמה המוכפלת של דברי התורה הקדושה בשבת קודש, עד שיש אומרים שלכך היא נקראת 'שבת הגדולה'.

וכך היה ועודנו המנהג ברוב קהילות ישראל - מנהג שנתקן עוד על ידי משה שדורשים בציבור בשבת ומועד בדברי תורה מעניינא דיומא. אין זו רק הזדמנות שהציבור פנוי, אלא הזדמנות שעוצמת ההשפעה של דברי התורה כפולה ומכופלת!

לא רק 'שבת הגדולה' ולא רק בציבור אלא גם ביחיד, לימוד התורה בשבת הוא מעיין בלתי נדלה של הארה וקדושה, של חידושי תורה, של כח מנתק מהדברים השליליים שאנו סופגים במשך השבוע...

ישמח משה במתנת חלקו

בשחרית של שבת אנו אומרים 'ישמח משה במתנת חלקו' ופירשו הראשונים וכפי שמובא גם ב'טור' הלכות שבת סימן רפ"א: "כשהיו אבותינו במצרים וראה משה כובד השעבוד שהכבידו עליהם בקש מפרעה שיתן להם יום אחד בשבוע שינוחו בו, ונתנו לו, ובחר ביום השביעי, וכאשר נצטוו על יום השבת שמח משה שבחר בו וזהו ישמח משה במתנת חלקו". אלו דבריו, ואנו תמהים הרי האבות שמרו את השבת וכן כנראה גם בניהם, וא"כ אם כי אינו בהכרח שהיו כל ישראל אחריהם נוהגים כן וזו לא היתה חובה, מכל מקום בחירת יום השבת לא היתה חידוש של משה, ומפני נקראת 'מתנת חלקו'?

אולם באמת מצינו במדרשים שמשה הנחיל להם באותו יום מנוחה את עסק התורה בשבת, וכפי שהיה מרן הרב שך רגיל לצטט ולחזור על כך שהיו בידם מגילות של דברי תורה מאבותיהם בהם היו עוסקים בשבת! נמצא אם כן שאת אותה הארה של 'מכפיל כח' הפעיל משה כבר בשנים קדמוניות, והוא **חידוש** לכל העם שיום המנוחה לא יהיה רק רעיון סוציאלי - אלא יום של מנוחת אמת ואמונה 'יום מנוחה וקדושה' בקדושת התורה. נכון שזה לא הצליח להתגבר על כח הטומאה של מצרים במשך שנות השעבוד, אבל כנראה השאיר רושם וחזק את הנקודות בהן הצליחו להישמר במצרים, שמירה מגילוי עריות ומהיטמעות בסביבה המצרית.

'קדשם בקדושת השבת המתאחדת בתורתך'

הכח העצום הזה מסור בידי כל אחד ואחת מאיתנו, הבה ננצל את לילות השבת החורפיים להתענג גם על לימוד תורה, כל אחד ואחת במה שמתאים לו ובשעה שמתאים לו. זה מאחר שבת וזה משכים קום, האחד בלימוד סוגיה והלכה, והאחת בלימוד הפרשה ומדרשיה כנשות ישראל שהיו אמונות על ה'צאינה וראינה'... הבה נשאב מקדושת התורה המתעצמת בשבת ונבקש מהקב"ה כלשונו של רבי אהרן מקרלין בפיוטו האהוב '**קדשם בקדושת השבת המתאחדת בתורתך**' ואז גם '**פתח להם נועם ורצון לפתח שערי רצונך**'.

מת משה וכח משה משה

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד